

ното изравнение на учащите се за научните дисциплини, но като служба на вътрешна духовна дейност, чрез която се формира бъдещия духовен идеален човѣкъ. Неговата душа на поетъ прозираше въ мистическата разновидност на детскитѣ души и правѣше отъ тѣхъ знамена на единъ идеализъмъ. Лъжата, тази малка природа на детската душа, разкъсана отъ острието на неговата пречистена човѣшка искреностъ и обичъ, изчезваше като леки облачета отъ хоризонта на детското същество, а вѣчниятъ инстинктивенъ призивъ за съперничество и егоистично използване на благата на другия, който стои като писанъ глаголъ въ дейността на възрастнитѣ, Ракитинъ се стараше да изкорени въ неговата рудиментарна ядка отъ природата на ученика.

Цѣлата дейност на Ракитина като учителъ бѣше дейностъ въ подготовката на една истинска човѣшка съдба за откърмѣния се въ идеалитѣ на науката бъдещъ българинъ. Да направи отъ живота на своитѣ ученици единъ животъ на добродетели, моралъ, вѣра въ доброто и красотата и обичъ къмъ родината — бѣше идеалъ на Ракитина. Българскиятъ националенъ идеализъмъ, вънъ отъ личната форма на културата, каквато Ракитинъ притежаваше, и която бѣше затвърдила въ душата му формулитѣ на една космополитична общочовѣшка гражданственостъ, бѣше единъ органически потикъ въ душата му, чрезъ който той съобщаваше на своитѣ ученици обаянието и привлѣкателността на единъ префиненъ патриотизъмъ. Чрезъ неговитѣ концепции за идеалитѣ на българския народъ мнозина негови ученици получиха своята ориентировка за преданно служене на родината. Патриотизмътъ и преданото служене къмъ отечеството, като обществени явления, биваха тълкувани отъ Ракитинъ като идеали на обществения животъ, безъ да се примѣсватъ къмъ тѣхъ лъжитѣ на политически народностни идеали. Затова и неговиятъ патриотизъмъ никога не подхранваше въ душитѣ на ученицитѣ хипнозата на фалшивъ народенъ фетишизъмъ. Странно е, наистина, да се откриватъ въ мечтателната природа на единъ поетъ като Ракитинъ и характеристичнитѣ черти на единъ ревностенъ служителъ на интереситѣ на общността. Егоцентризмътъ — толкова познатото явление на поетическата природа на поетитѣ, у Ракитинъ сякашъ бѣше пресътворенъ въ една форма на съзнанието за етически порядъкъ, въ който преодоляването на личното азъ се налагаше за смѣтка на разширението на общочовѣшкото чувство за живота. Въ съзнанието на Ракитина за този етически порядъкъ най-голѣма роля имаше стремежа да разшири симпатическитѣ си чувства къмъ всички. Това чувство бѣше заело изцѣло формулата на Гюйо за разширението на наличното азъ и отъ ефекта на Ницшевия етически типъ — „любовта къмъ далечния“. Тази любовъ къмъ човѣка бѣше намѣрила преданно мѣсто и въ мотивитѣ на неговата поезия. И тази именно любовъ даваше възможностъ на Ракитина да може да се отдѣля отъ емпирическитѣ контури на националния ни животъ и да може да живѣе въ областта на свободната човѣшка мисль, за която не сж прегради нито условноститѣ на класи и съсловия, нито задачитѣ и целитѣ на лъжливи политически народни идеали. Защото Ракитинъ обичаше не само своя народъ, но дори и народитѣ — наши поробители. Той бѣше културенъ синъ на своя народъ, който желаше да види въ материалния и духовенъ ръстъ на своя народъ не прѣчка за сближението му съ други народи, но срѣдство за постигане на това сближение. Началата на истинско духовно братство между народитѣ бѣха програмни начала на душата му. Затова